

trý á gøtuni

Hava føroysku avisirnar nóg góðan tíðindaflutning úr Suðuroy?



Einar Joensen,

prentari:

— Tað er ikki nógv suðuroyar-tíðindi í føroysku bløðunum — i heila tikið eru ikki nógv føroysk tíðindi.



Asi Jacobsen, lærari:

— Tíðindaflutningur úr Suðuroy kemur sum oftast í bylgjum — hann skuldi verið meiri javnur. Ein partur av tíðindunum kemur sum lesarabrev, og tað kennist negativt.



Johan Müller, lærari:

— Nei, tær hava avgjørt ikki so nógv tíðindi úr Suðuroy sum tær hava norðanfjørðs.

Tveroyri, triðstørsti býurin:

Vaks stórliga, stóð í stað og minkaði, men nú í menning

Tveroyri, har jóansøkustevnan verður hildin í dag og í morgin, er enn triðstørsti býurin við 2.144 fólku.

Men Trøðbiar sókn hevur verið næststørsta búplássíð í Føroyum. Ja, Tveroyri hevði ta einu tíðina ein slíkan vøkstur, at tað kom upp á tal at lata Tveroyri vera høvuðsstað Føroya!

Tveroyri telist annars millum tær ungu bygdirnar. Tey fyrstu húsini, sum vórðu bygd á Tveroyri, vóru tey kongaligu einahandilshúsini. Tey

vórðu bygd í 1836 í haganum millum Trongisvág og Frøðba.

Handilshúsini, sum framvegis liggja á sama staði, vórðu bygd niðri við sjóarmálan við Tverá — á Tveráaroyri — sum gjørdist til bygðanavníð seinri í stytum sníði. Sethús til krambarfólkið vórðu bygd omanfyri.

Einastu húsini, sum komu afturat fyri 1856, tá einahandil varð avtíkin, vóru doktorahúsini. Tey vórðu bygd, tá Suðuroyggin fekk sín fyrsta lækna í 1852.

Annars setti eingin búgv. Um so var, at onkur hevur havt hug, so hevur ikki borið til, tí einki var lagt av til húsagrundir. Men tá einahandilin varð avtíkin, kemur vend í. Longu í 1860 eru sjei hús bygd afturat og fólkalíðið var komið upp á 66.

Tey næstu tiggju árinu veksur fólkalíðið til 104, meðan tað stendur í stað til 1880. Men so gongur skjótari og tiggju ár seinri er fólkalíðið komið upp á 258. Tey næstu tiggju árinu meira enn tvíaldast fólkalíðið til 567 í 1901.

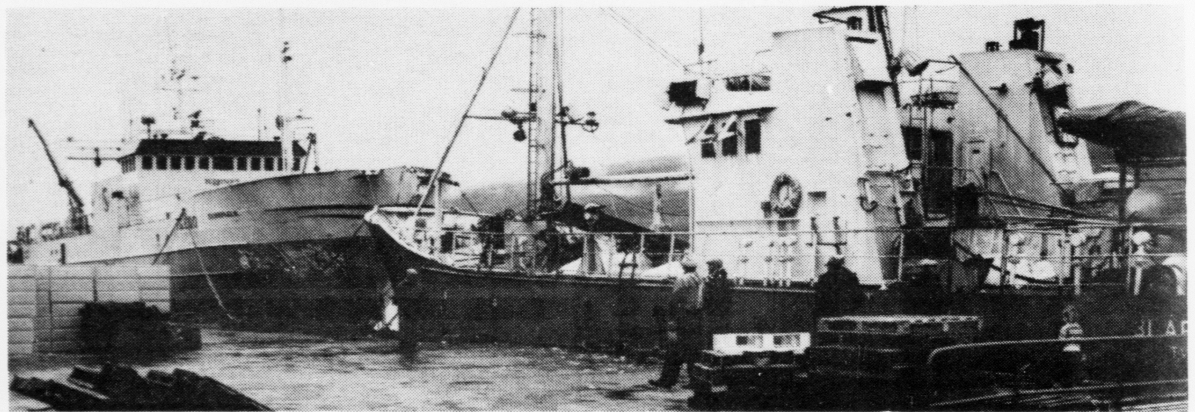
Fram móti tjugunum vaks fólkalíðið í stórum. Soleiðis var tað komið upp á 1786 í 1925. Men nú gongur seinri og í 1930 er fólkalíðið 1935. Frá 1930 og heilt fram til 1945 stóð fólkalíðið í Frøðbiar sókn í stað og minkaði í tíðum.

Men í 1950 er fólkalíðið farið upp um 2000 og lá um 2000 líka fram móti 1960—65. Tá fór tað eitt sindur niður um, og hevur ligið um 1950—2000 fram til 1975. Men hesi seinastu trý árinu er fólkalíðið vaksið nakað, soleiðis at við árslok vóru um 2.150 fólk bústandi á Tveroyri

og er hetta tað mesta, sum vit hava funnið fram til.

Men í mun til landið sum heild er talið minkað. Í 1930 búðu t.d. 1950 fólk á Tveroyri, meðan fólkalíðið í Føroyum var 24.200. Fólkalíðið á Tveroyri er lítið hækkað, siðani meðan talið í Føroyum nærur er tvíaldast.

Í fjór búðu 13,7 pst. av føroyska fólkinum í Suðuroy, meðan 15,4 pst. búðu í Suðuroy í 1966. Til sammetingar kann nevast, at í Havn búgva 31,5 pst. í Klaksvík 12,0 pst., meðan 5,0 pst. búgva á Tveroyri.



Vinnulív á samtaksgrundarlagi

Ein ikki lítill partur av vinnulívinum á Tveroyri í dag er á samtaksgrundarlagi. Størsta arbeiðsplássíð er flakavirkið, sum tók í móti tí fyrsta stertinum á heysti 1975.

Tað eru fakfeløgini, kommunan, bygðarfólkið annars og landið, sum hava reist virkið. Flakavirkið, sum tók í móti 1975, er í minna lagi og skal útbyggjast munandi í komandi árum. Útbygging fer væntandi at kosta einar 15 mió. kr.

Høvuðsgrundarlagið undir flakavirkinum eru trolarnir Suðringur og Sirius og linubáturin Bláfossur. Harafturat koma fleiri trol- og linubátar, 10 um 50 tons, og hópin av opnum bátum.

Onnur virkir

Áðrenn Tveroyrar Flakavirki fór undir virksemsitt, rak P.f. N.J. Mortensen eitt flakavirki frá miðskeiðis í hálvtrýssunum og fram til tað nýggja fór at virka.

Virkið hjá N. J. Mortensen fevnir í dag um skipini R. C. Effersøe, Gudmund og NIM umframt handilin. Hetta handils- og reiðaravirkið hevur virkað síðan 1911.

Eitt annað uppafur eldri handilsvirki finst á Tveroyri — P.f. T.F. Thomsen.

Hetta handils- og reiðaravirkið er tað elsta í landinum og hevur røtur sínar heilt aftur til 1856. Tá keypti T. F. Thomsen, sum var dani, tey konga-

ligu handilshúsini og fór at handla.

Handilin er enn í somu ætt og í dag rekur sætta ættarlið handilin, sum heldur til í somu húsum. T.F. Thomsen hevur bert eitt skip í dag — idnaðarskipið Onnu T.

Tveroyri hevur verið fyri fleiri vinnuligum bakkestum. Kreppan, sum skolaði yvir oyggjarnar í tretivunum, rakti Tveroyri meint.

Størsta virkið í bygðini og eitt tað størsta í landinum — Mortensens virkið — fór á heysin. Og aftur í kreppuárunum í hálvtrýssunum varð Tveroyri rakt, við tað at A. T. — Arbeðaranna Trolaradrift — fór av knóranum.

Samtaksvirkið A.T.

A.T. var navnið á tí virkinum, sum í 1936 keypti ognirnar hjá Mortensen.

Arbeisloysið var farið at gera vart við seg og sluppið vórðu seldar út av fjerðinum, sum í síni tíð hýsti helvtina av fiskiflotanum. Hetta gekk ikki.

Tí tóku fakfeløgini, Fylking og Fiskepigernes Fagforening, seg saman við øðrum góðum kreftum um hetta samtaksvirkið.

Høvuðsmaðurin fyri at fáa virkið upp á fætur var Petur Mohr Dam, sáli. Ein annar av høvuðsmennunum var Rudolf Niclasen. Stjóri var Hjalgrimur á Heygum.

A. T. átti bæði trolarar og onnur fiskiskip. Harumframt rak A.T. handilsvirki.

Ísvirki

A.T., var ikki fyrsta virkið arbeiðararørslan tók stig til. Seinast í tjugunum stovnaði Fylking lufelagið Ísvirki, sum var sitt fyrsta av sínum slag.

Afturat Ísvirkinum vóru teir átta ísvirkisbátarnir knýttir. Teir vóru á privatum hondum, meðan Ísvirkið var reiðari. Ísvirkið sjálvt hevði flutningsskipið Th. Stauning, sum skuldi flyta feskisk suður um hav.

Men Ísvirkinum var ikki langt liv lagað. Árinu vóru vánalig til fisk og prisirnir vánaligir, og sildaveiðan gjørdi enda á teimum og Ísvirkinum í 1932, tí prisurin var eingin.

Við at mennast

Eftir bakkastið í hálvtrýssunum hevur tað tikið langa tíð hjá Tveroyri at ment seg aftur.

Virksemsitt var ikki nógv. Og Tveroyri var í mong ár í støðugari minking og er tað enn í mun til landið annars. Tó er vend komin í. Fólkalíðið er aftur farið at nærast og fleiri handverksfyrirtekur og smærri idnaðarvirkir eru í menning — og fyrri stuttum varð fyrsti nýbyggi báturin yvir 20 tons sjósettur á Tveroyri.